

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880.

Första Kammaren.

N:o 7.

Lördagen den 21 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Justerades protokollet för den 14 Februari.

Herr Statsrådet *Lovén* framträdde och öfverlemnade till Herr Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnde nådiga propositioner:

1:o med förslag till förändrad lydelse af 87 § 1 mom. Rege-
ringsformen och 42 § 1 mom. Riksdagsordningen;

2:o med förslag till förordning angående äktenskaps afslutande
i visst fall inför borgerlig myndighet;

3:o angående ny lönestat för Arméförvaltningen;

4:o angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter Maria
Mattsson och arkitekten Folke Birger Opman;

5:o angående afsöndring af jord för folkskolans behof från
regements-chefsbostället Bredevik i Jönköpings län;

6:o angående försäljning af Kronans andel i den till härads-
skrifvarebostället Alby N:o 1 och frälsehemmanet Alby N:o 2
gemensamt hörande qvarnlägenhet;

7:o angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jern-
vägsanläggningar;

8:o angående pension å allmänna indragningsstaten åt enkan
efter Chefen i östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, öfverste-
löjtnanten Carl Axel Grafström, Cecilia Grafström, född Holm-
ström;

9:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Fält-
läkaren C. J. Wettergrens enka, Henrika Amanda Örn;

10:o angående beviljande af låneunderstöd för reglering af
afbrända delar utaf Hudiksvalls stad; och

11:o i fråga om befrielse för folkskolelärarinna från skyldighet
att vara delegare i folkskolelärares enke- och pupillkassa m. m.

Herr Talmannen emottog de Kongl. propositionerna med för-
klarande, att Kammaren skulle egna dem grundlagsenlig behand-
ling.

Företogs val af en suppleant i Bevillningsutskottet efter Friherre Barnekow; och befans, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedd: Herr Fogelin med 29 röster.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 4, i anledning af väckt motion om nedsättning i embets- och tjenstemäns löner och pensioner; samt

N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna:

Biföllos.

4:de punkten.

*Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.*

Herr Hederstjerna: Som Kammaren behagade finna, har, i afseende på det slut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit, meningarne icke varit delade, hvaremot skiljaktighet rådt beträffande motiveringen af detta förslag. Utskottets majoritet har uttalat en förmodan, att arbetet inom Hofrätterna skulle kunna påskyndas, derest en del af deras ledamöter icke innehade befattningar, som hindrade dem i utöfningen af deras viktiga tjenst. Utskottet har sökt skaffa bevis för denna förmodan genom att granska senaste taxeringslängder för Stockholms stad. Endast i förbigående påpekande, att Utskottet derigenom begått en stor ensidighet, då det granskat förhållandena blott inom *en* Hofrätt, återkallar jag i Kammarens minne, att Riksdagen, när den godkände den nya lönerregleringen för hofrätterna, äfven bestämde, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, att med embete eller tjenst i Hofrätt icke må förenas annan tjenst å rikets, riksdagens eller kommuns stat; ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i hofrätten. Det åligger således, efter mitt förmenande, hvarje Hofrätts president att tillse, att icke ledamot innehar dylik tjenstebefattning, som är hinderlig för skötandet af hans tjenst i Hofrätten. Ifrågavarande uttalande är alltså ett klander, rigtadt mot Hofrätternas presidenter, att de icke skulle fullgjort sitt berörda åliggande, men icke mot de embets- och tjenstemän, som innehafva sådana särskilda uppdrag. Jag har, i likhet med flere ledamöter

af Utskottet, icke kunnat godkänna ett sådant uttalande från Utskottets sida och tror, att icke heller Kammaren vill göra det, hvadan jag anhåller, att ur motiveringen uteslutes den del, som innehåller antydning om, att balansernas tillväxt skulle vara i någon mån beroende deraf, att Hofrätternas ledamöter af andra bestyr hindrades att uteslutande egna sig åt hofrättstjenstgöringen, samt att följaktligen endast den senare delen af motiveringen måtte vardas af Kammaren godkänd.

*Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.
(Forts.)*

Friherre Hochschild: Herr Hederstjerna har redan gifvit ett uttryck åt de åsigt, hvilka föranledt mig att skilja mig från Utskottets majoritet i motiveringen till det nu föredragna betänkandet. Jag har gjort det på grund deraf att jag anser Utskottets motivering vara icke blott ologisk, utan äfven orättvis. Af den omständighet att några bland Hofrätternas ledamöter hafva enskilda uppdrag vill Utskottet draga den slutsatsen att de derför icke uppfyllt sina åligganden. Äfven om så vore att ledamöternas sysselsättning utom Hofrätten hade haft en sådan verkan, föreligger dock intet bevis derför. Det kan ej bestridas att rikare begåfning och snabbare arbetsförmåga tillåta den ene att på nöjaktigt sätt fullgöra alla sina åligganden och dessutom medhinna annat arbete, under det den andre, som saknar dessa förmåner, ej förstår det. Detta förhållande har sin tillämpning äfven på Hofrätternas ledamöter. De hofrättsledamöter, hvilka före löneregleringen innehade andra tjänster, hafva visserligen till en del bibehållit dessa på grund af dem i sådant afseende medgifven rätt, men det är ej dermed bevisadt att de gjort sig skyldige till någon försummelse i Hofrättens tjänst, ej heller att den öfverklagade långsamheten i rättsskipningen deraf varit en följd.

Jag yrkar afslag å Utskottets motivering och anhåller om bifall till den, som af mig och en utskottsledamot blifvit i särskild reservation afgifven.

Grefve Beck-Friis: Då vid löneregleringen för vår domarecorps det ansågs mindre lämpligt, att öfverdomarena med sina viktiga offentliga värf förenade enskilda uppdrag, som kunde komma i kollision med de förra, fick denna åsigt ett uttryck i stadgandet att Högsta Domstolens ledamöter icke skulle få innehafva något annat slags befattning, vare sig enskild eller allmän. I afseende på Hofrätternas embets- och tjänstemän träffades den bestämelse, som af en föregående talare blifvit anford; men jag minnes också, att detta skedde mera såsom en gärd åt de bestående förhållandena, under förhoppning att en sådan förening af offentliga och enskilda uppdrag skulle så småningom försvinna. Det har derför syntes eget, att åtskilliga hofrättsledamöter kunna hafva så godt om tid, att de hinna egna sig åt enskilda uppdrag, för hvilka de uppbara större eller mindre arvoden, uppgående till nära hälften af deras löner och i ett fall till och med öfverstigande halfva lönen. Det har visat sig, att på sådant sätt inflyter till ledamöter inom en enda Hofrätt en inkomstsumma, som med 1,200

*Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.*
(Forts.)

kronor öfverstiger det anslag, som Kongl. Maj:t nu begärt för arbetskrafternas tillökning vid alla tre Hofrätterna. Med dessa förhållanden för ögonen har jag icke velat motsätta mig hvad Utskottet här föreslagit, då det gjordes till vilkor för anslaget beviljande, och, då jag det gjort, har det skett icke såsom ett klander, utan för att vidhålla den princip, som vid löneregleringen för vår högre domarecorps fastställdes, nemligen att desse domare skulle kunna fullgöra sina tjänsteåligganden oberoende af andra befattningar.

Herr Forssell, Otto Herman: Vid det förhållande, att de flesta af denna Kammares ledamöter i Stats-Utskottet reserverat sig mot första afdelningen af Utskottets förslag i motiven, torde jag icke behöfva yttra något derom; men jag ber att få yttra några ord med anledning af den senare delen af Utskottets motivering, emedan denna är af beskaffenhet att kunna föranleda missförstånd om Hofrätternas verksamhet.

Under de femtio år, som förflutit sedan 1830, har rikets folk-mängd ökats med mer än 50 procent. Folkökningen har varit störst i den del af Sverige, som lyder under Svea Hofrätts domvarjo. Der har befolkningen ökats med 60 procent och öfverstiger numera två millioner. Det är uppenbart att dermed äfven affärens inom handeln och näringarna ökats samt rättegångarnas antal tilltagit. Detta har föranlett att domstolarnas arbetskrafter måst ökas.

Statsmakterna hafva ock tid efter annan beviljat anslag för tillökning af antalet domare såväl vid underrätterna som i Högsta Domstolen. Så har dessas antal fördubblats inom Norrbotten, Jemtlands län och Medelpad. Man är nu betänkt på att vidtaga liknande anordningar inom Ängermanland. I Dalarne, Wermland och Södermanland har äfven underdomarens antal ökats, och jag tror samma förhållande inträffat i Helsingland. Inom Högsta Domstolen har ledamöternas antal under tiden ökats från tolf till sexton. Antalet instämde och vädjade mål i Svea Hofrätt har ökats från 500, som det utgjorde i början af och under 1830-talet, till 1,400. Man skulle väl nu tro, att äfven antalet ledamöter i Hofrätten blifvit samtidigt under dessa år ökad. Så är dock icke förhållandet. Deras antal är fortfarande detsamma som år 1830, och deruti ensamt ligger orsaken, hvarför arbetskrafterna numera icke räcka till. Detta förhållande hade jag tänkt mig vara tillräckligt talande, utan att man behöfde på annat håll söka förklaringen till den ifrågavarande företeelsen. Det är ju klart, att man ej kan bara lassa på oafbrutet; krafterna måste då en gång taga slut. Orsaken, hvarför icke Hofrätten eller Regeringen begärt medel till inrättande af en ny division på ordinarie stat, är helt enkelt den, att här står för dörren en ny rättegångsordning med förändrad organisation af domstolarne, och man har icke velat gå förslagen härutinnan i förväg. Men lika som antalet domare i underrätterna och i Högsta Domstolen måst ökas, lika säkert har ock tillväxten i rättegångarnas antal föranlett behof af en ökad arbetspersonal i Hofrätterna. Jag hade föreställt

mig, att Utskottet mer än väl hade kunnat, i stället för den motivering det här använt, åberopa dessa enkla och naturliga skäl.

Jag skulle visserligen kunna tillägga en annan omständighet, som gör att Hofrätternas och deras ledamöters arbetsförmåga blifvit försvagad, men vill, för att icke upptaga tiden, här endast antyda den. Den är, för att nu blott tala om Svea Hofrätt, att af dess 25 ordinarie ledamöter arbeta 7 på annat håll. Tre sitta som expeditionschefer i administrativa verk, emedan inom dessa verk icke funnits tillgång på de krafter, som erfordras för de högre platserna. Hofrättsledamöterna få därför blifva instruktörer på samma gång som domare. Har en person med framstående förmåga på några år hunnit utbildas och vunnit den säkerhet och vana vid rättstvisters behandling och pröfning, som fordras för att kunna som domare arbeta på en gång fort och väl, så plockar man genast bort honom. Ofta få därför två ända till tre adjungerade ledamöter sitta på en afdelning och stundom händer det att divisionschefen får sitta ensam med fyra adjunkter. Det vanliga är nu i Svea Hofrätt att två adjungerade ledamöter sitta på hvarje division. Uppenbart är att dylika anordningar måste störande inverka på ärendenas gång.

Herr Ekman, Carl: Genom hvad som meddelats i den Kongl. propositionen om detta anslag synes mig behovet deraf vara tydligt ådagalagdt. Behovet af detta anslag har ännu klarare visats genom den siste talarens anförande. Det af honom påpekade förhållandet, att en del af Hofrättens ledamöter tages derifrån efter någon tid och användes till andra ansvarsfulla värf, synes äfven tala för nödvändigheten af, att åtminstone Svea Hofrätt förstärkes med nya arbetskrafter, hvilket icke lärers kunna ske utan ökad anslag. Ett sådant förhållande, som det nu anförda, tror jag icke låter sig genom något reglementerande förekommas, ty det måste ju vara lika angeläget att för besättande af dessa platser, till hvilka åtskilliga hofrättsledamöter kallats, hufvudsakligen expeditionschefsbefattningar, ega tillgång på mera framstående förmågor, som det är för Hofrätterna att der ega de krafter, som erfordras för ärendenas skyndsamma handläggning. Allt synes mig således tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Men det är ju mycket möjligt och synes mig äfven till en del ådagalagdt, att åtminstone i Svea Hofrätt skulle genom förenkling af göromålen måhända kunna göras någon besparing i detta anslag. Att därför Riksdagen uttalar sig i sådant syfte finner jag både riktigt och lämpligt. Deremot måste jag på det högsta motsätta mig den förra delen af Utskottets motivering. När löneregleringen år 1876 skedde, fastställdes såsom vilkor för åtnjutandet af de förhöjda lönerna, "att med embete eller tjänst i Hofrätt icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat; ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i Hofrätten; dock att tjänsteman, som vid den nya löneregleringen inträdande redan innehar tjänst utom Hofrätten, må densamma

*Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.
(Forts.)*

Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.
(Forts.)

bibehålla, så länge den icke är för tjenstgöringen i Hofrätten hinderlig^a. Härigenom har således vid den nya löneregleringen medgifvits embets- eller tjensteman i Hofrätt att under vissa förhållanden få med denna sin befattning förena annan tjenst, som medför inkomst. När Riksdagen nu medgifvit detta, synes det mig allra minst vara lämpligt att endast med stöd af utdrag från taxeringslängder för Stockholms stad, hvilka naturligtvis icke kunna anses vara bevisande i fråga om någon annan Hofrätt, än Svea Hofrätt, uttala det omdöme, att alla tre Hofrätternas embets- och tjenstemän för närvarande äro för mycket sysselsatte med befattningar utom Hofrätten. För att kunna uttala ett så skarpt klander, synes man mig böra hafva en bättre bevisning än den, som kan ligga i ett utdrag af taxeringslängderna för Stockholms stad. På denna grund anhåller jag, att Kammaren, med ogillande af förra delen af Utskottets motivering, ville bifalla hvad Utskottet i den nu föredragna punktens kläm föreslagit. För att fatta mig enklare, instämmer jag i den motivering, som finnes angifven i Friherre Hochschilds och Grefve Axel Mörners reservation, men önskar, att klämman måtte bibehållas, sådan den blifvit af Utskottet formulerad.

Herr Hammar: Jag har endast velat uttala, att äfven jag på det högsta ogillar den första delen af Utskottets motivering, den nemligen, som innehåller ett klander mot en del af ledamöterna i Svea Hofrätt, därför att de äfven hafva sysselsättning på andra håll. I likhet med hvad herr Ekman nyss yttrade, synes det äfven mig, att de grunder Utskottet framlagt äro alldeles för svaga för att berättiga till uttalandet af ett sådant klander; och förutsatt att det finnes något, om än aldrig så svagt skäl dertill, så måste det dock vara alldeles obehörigt att af denna samma anledning, som endast kan röra den ena Hofrätten, tillika vända sitt klander mot de båda andra. Orsaken, hvarför jag icke reserverat mig mot motiveringen i dess helhet, är den, att Utskottet synts mig hafva rätt deruti, att minskning i balanserna skulle kunna kraftigt befordras genom förenklingar i arbetsordningen och expeditionssättet. Utskottet har nemligen erhållit den upplysningen, att ett enklare behandlingssätt af målen lär ega rum i Svea Hofrätt än i Göta och Skånska Hofrätterna; och Utskottet har velat uttala sin åsigt om de fördelar en sådan förenkling bör medföra. Denna del af motiveringen torde således kunna försvara sin plats, och jag skulle då kunna yrka, att denna bibehölles, men att den förut omnämnda delen borttoges. Men då den af Friherre Hochschild och Grefve Mörner föreslagna motiveringen är för ändamålet tillfyllestgörande, anhåller jag att få sluta mig till densamma.

Herr Ljungqvist: Med anledning af hvad en ärad talare på vestmanlandsbanken nyss yttrade att de fleste af denna Kammars ledamöter i Utskottet reserverat sig mot Utskottets motivering, och då mitt namn ej finnes upptaget bland dem, som

reserverat sig mot motiveringen i denna punkt, ber jag att få nämna, att jag icke anser mig skyldig att här i Kammaren försvara Utskottets motivering, sådan den föreligger. Jag tog mig nemligen friheten att i Utskottet formulera ett annat förslag till motivering, som likväl der icke vann bifall och som det väl icke heller torde löna mödan att framlägga för Kammaren. Jag har blott velat anmärka detta för att tydliggöra min ställning till frågan, då jag icke finnes antecknad såsom reservant vid Utskottets betänkande.

*Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Då jag begärde ordet, var det helt enkelt därför, att, såsom jag uppfattade den förste talaren, hans yttrande gick derpå ut, att hela den första delen af motiveringen skulle bortfalla, och då befarade jag, att man äfven skulle komma att undanskjuta den osvikliga sanning, som här står uttalad, nemligen att "långsamhet i lagskipningen för den rättsökande allmänheten medför så stora olägenheter och förluster, att åtgärder till dess afhjelpande icke böra försummas, äfven om de äro förenade med uppoffringar för statsverket". Det var egentligen för att yrka på bibehållandet af denna strof, som jag begärde ordet. Sedan dess har den ärade ordföranden i Stats-Utskottet med en viss modifikation såsom sitt upptagit det särskilda yrkande, som Herrar Friherre Hochschild och Grefve Mörner uppställt, och till detta ber jag att äfven få ansluta mig. I afseende på den del af Utskottets motivering, som sålunda skulle komma att utgå, anser jag så mycket lämpligare att den borttages, som jag för min del tror det vara ganska nyttigt, om de, som beträdd den juridiska banan, ej draga sig undan från det praktiska lifvet, icke, så att säga, isolera sig och "betrakta verdens gång från sitt fönster", utan söka få någon på egen erfarenhet fotad kännedom om värfven och bestyren i det lif, som skall underkastas deras bedömande som domare. Jag anser det vara oklokt att genom ett absolut förbud lägga hinder i vägen för detta; embetsgöromålens gång behöfver deraf icke lida, ty det är klart, att den enes arbetsförmåga kan vara öfverlägsen den andres, och hvad den ene ej hin- ner med, kan en annan utföra ledigt. — En ledamot på vestman- landsbänken har fäst uppmärksamheten derpå, att Svea Hofrätt icke erhållit någon förstärkning i sina arbetskrafter under de sist förflutna årtiondena, oaktadt öfriga domstolar erhållit förstär- ningar i sina arbetskrafter. Jag tror, att detta förhållande är ganska tänkvärdt; ty långsamheten i målens behandling i Svea Hofrätt har verkligen på senare tider *tilltagit högst betänkligt*, och jag är säker på att alla äro ense derom, att detta måste afhjel- pas; och ju förr det kan ske, dess bättre är det. För öfrigt hafva vi på detta område en stor fråga att afgöra, då det en gång blir fråga om vårt rättegångsväsendes omordnande, och det är den, huruvida, förutsatt att våra underrätter komme att bestå af flere än blott en enda lagkunnig ledamot, det icke vore lämpligt och riktigt att helt och hållet borttaga Hofrätterna såsom en behöflig mellaninstans. Detta är en stor fråga, som tål att tänka på, ehuru

Anslag till
öfvertaliga
divisioner i
rikets Hof-
rätter.
(Forts.)

dess afgörande ännu torde vare långt borta i tiden. För min del tror jag, att man på sådant sätt, då alla ärendena komme att sammanlöpa i Högsta Domstolen, skulle erhålla hvad man så ofta uppställt såsom ett eftersträfvansvärdt mål, nemligen en större enhet och tydlighet i rättsskipningen. — I afseende på den föreliggande frågan instämmer jag som sagdt i Herr C. Ekmans yrkande.

Herr Montgomery Cederhielm: I den moderna läkarvetenskapen brukar man ofta gå så till väga, att obehagliga och elaka medikamenter inneslutas i s. k. kapslar för att såmedelst göra det lättare för den sjuke att intaga dem. Jag har för min del verkligen betraktat den föreliggande motiveringen såsom en dylik kapsel. Då under tider sådana som den närvarande hvarje nytt anslag måste vara svårt att erhålla, och då jag finner, att en stor del af representationen, inom Utskottet hälften af dess ledamöter, anser det vara af särdeles stor vigt att få de åsigter uttalade, som innehållas i motiveringen, så kan jag ej annat än medgifva, att man valt ett särdeles hofsamt och beskedligt sätt att yttra dem. Man har uttalat sig på ett temligen sväfvande sätt, man har använt så moderata uttryck som "i någon mån" och "det torde kunna ifrågasättas" m. fl., och då Utskottet i alla fall i den s. k. klämman kommer till ett önskad slut, tror jag verkligen ej det är skäl att taga allt för illa vid sig öfver den föregående motiveringen. Hvarför jag reserverat mig är, att Utskottet i klämman intagit orden: "under uttalande af dessa åsigter". Det har synt mig vara att lägga allt för mycket eftertryck på motiveringen, mera än dess vigt synes mig förtjena, och jag hade därför helst önskat, att dessa ord måtte borttagas ur klämman. För att emellertid ej allt för mycket splittra meningarna och då Utskottets ärade ordförande nu upptagit såsom sin mening den af Friherre Hochschild och Grefve Mörner afgifna reservationen, men med Utskottets kläm oförändrad, ber jag att äfven för min del få instämma med honom.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att i afseende å den förevarande punkten, hvars antagande utan ändring ej af någon ledamot begärts, hade yrkats dels af Herr *Ekman*, *Carl*, m. fl., att Kammaren, med godkännande af den motivering, som förekomme i Friherre *Hochschilds* och Grefve *A. Mörners* emot punkten afgifna reservation, skulle bifalla Utskottets hemställan, dels ock att nämnda reservation måtte i sin helhet antagas.

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på Herr *Ekmans* ofvan berörda yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte ett eller annat nej, och slutligen proposition på antagande af Friherre *Hochschilds* reservation i sin helhet, då svaren utföllo med många nej jemte ett eller annat ja; hvarefter proposition på Herr *Ekmans* yrkande förnyades och då dertill svarades

många ja jemte ett eller annat nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

5:te punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Tredje hufvudtitel.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion om tillsättande af en tullkomité m. m. *Tillsättande af en tullkomité.*

Friherre Klinckowström: Det är med en vemodig känsla jag börjar försvaret för den motion, jag tagit mig friheten väcka och som nu på grund af det föreliggande utskottsbetänkandet skall blifva föremål för Kammarens öfverläggning och bedömande. Jag kan ej värja mig för en sådan känsla, då jag ser de glest besatta bänkarne i Kammaren; ty frågan är enligt mitt förmenande af den stora vikt, att den varit värdig, det Kammaren så fulltaligt som möjligt företagit den till pröfning och afgörande. Den motion jag vid sistlidna års riksdag i ungefär enahanda syfte afgaf, skilde sig från den nuvarande derutinnan, att jag då äfvenledes föreslog uppgörandet af två olika tulltariffer. Att jag i den nu föreliggande motionen frångått eller modifierat detta förslag, har sin grund deruti, att jag, såsom jag äfven i motionen antydt, ansett lämpligt att ansluta mig till dels hvad Andra Kammaren vid sistlidna års riksdag med öfvervägande majoritet antog såsom sin mening, dels ock derjemte det beslut, som vid 1863 års riksdag Riksens dåvarande Ständer fattade rörande tullagsstiftningen. Jag har förenat dessa båda beslut i det förslag jag nu framställt, i den förhoppning att det derigenom skulle hafva större utsigter till framgång. Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1, som behandlat min motion, har dock afstyrkt bifall till densamma. Detta var mig ingalunda oförväntadt — tvärtom; jag får bekänna, att mig synas dessa Kammarens Tillfälliga Utskott snarast att förlikna vid nedslagtningsanstalter, der de motioner, som till dem remitteras, till största delen slås ihjel. Men jag hade dock väntat, att Utskottet, icke för min, men för sakens skull, åtminstone hade motiverat sitt afstyrkande något annorlunda och icke på det, såsom alla kunna se, högst lättsinniga sätt, som nu skett. En utmärkt fransk diplomat och statsman, nemligen prins Talleyrand, har sagt, att orden äro menniskan gifna för att dölja tankarne. Det vill synas som om det Tillfälliga Utskottet gått i Talleyrands skola

Tillsättande
af en tull-
komité.
(Forts.)

men det har gått ännu längre än han, ty det gifver oss hvarken många ord eller många tankar i det föreliggande betänkandet. Det är nemligen på icke fullt tre rader, som Utskottet dödar min motion och lemnar motiv för detta sitt förfarande, och dessa motiv äro dessutom så litet sjelfständiga eller nya, att Utskottet dervid tagit till hjälp det praktopus, som Utskottet afgaf till 1879 års riksdag, då min i likartadt syfte ingifna motion undergick samma öde som den nu föreliggande. Olyckligtvis har Utskottet dervid förbisett, att de motiv, som då möjligen kunde anföras såsom skäl till afslag å en högst vigtig del af min motion, numera icke gälla. Jag skall be att få återkalla i Herrarnes och synnerligen i Tillfälliga Utskottets minne, att i fjor aflätos tre motioner rörande nedsättande af en tullkomité, nemligen två i Första Kammaren af Herr Odelberg och af mig samt en af Herr Sääf i Andra Kammaren. Denna sistnämnda motion remitterades till Bevillnings-Utskottet, men de båda i Första Kammaren väckta till Tillfälligt Utskott. Då sedermera detta Utskott inkom med sitt afstyrkande utlåtande, yttrades deri bland annat, att "vid det förhållande att frågan om större tullskydd för landets egna näringar är öfverlemnad till ett ständigt Utskott, lärer det icke lämpligen tillkomma ett Tillfälligt Utskott att anföras flere eller färre skäl till stöd för eller emot denna fråga". Det ser således ut som om Utskottet icke velat taga brödet ur munnen på sina meningsfränder i Bevillnings-Utskottet; och samma grundsats skulle då äfven det Tillfälliga Utskottet vid denna riksdag vilja följa. Men Utskottet gör sig dervid skyldig till förbiseende af en rätt väsentlig sak, nemligen att nu behandlas icke denna vigtiga fråga om skydd för de svenska näringarna af något ständigt Utskott vid denna riksdag. Det vill således synas mig som det varit Utskottets pligt att yttra sig deröfver, huruvida våra näringar behöfva något skydd, och om det således vore skäl att förorda en sådan undersökning, som jag föreslagit. Jag är öfvertygad att, om Utskottet behagat med någon den minsta eftertanke taga del af Regeringens beslut rörande tillsättandet af en tullkomité, hvilket beslut såsom bekant innehålles i det Kongl. brefvet af den 29 September 1876, eller om Utskottet blott följt denna fråga fram i tiden och sett efter huru den instruktion var affattad, som Kongl. Maj:t afgaf den 26 September 1879, hvarvid tullkomitén förstärktes med ytterligare sex ledamöter, så skulle Utskottet hafva funnit, att dessa instruktioner äro af den beskaffenhet, åtminstone så vidt de kommit till allmänhetens kunskap, att de föga eller intet sysselsätta sig med näringarnes tillstånd, ja, att de alldeles icke ifrågasätta någon undersökning, huru den nuvarande tullagsstiftningen verkar på landets näringar och industriella arbete. Så vidt de kommit till allmänhetens kunskap, äro dessa instruktioner affattade på ett så osäkert och, enligt mitt förmenande, med ämnet så föga hemmastadt sätt, att det, Gudi klagadt, lemnar mycket öfrigt att önska. I den första af dessa instruktioner, den af år 1876, säger Kongl. Maj:t, att komitén skall verkställa en *erforderlig* revision. Hvad menas nu dermed? Jag är

viss om, att föredragande Departementschefen icke hade rätt reda på de viktiga intressen, som här stodo på spel, då han på ett så flyktigt sätt i instruktionen lemnar upplysning och föreskrift åt den komité, som skall tillsättas. Vidare förekommer, att "komitén skulle hafva till åliggande att uppgöra förslag till de förändringar i gällande tullsätser, hvilka af förhållandena kunna anses påkallade". Är det fråga om att skydda svenska näringar och arbeten, borde väl Herr Departementschefen hafva förklaradt ändamålet vara sådant. Är åter detta icke ändamålet, borde komitén fått veta, hvilka de förhållanden äro, som här skulle göra sig gällande. Det är mycket möjligt att komitén erhållit hemliga instruktioner; men denna komité och dess arbeten äro af beskaffenhet att närmast röra svenska Riksdagen, såsom den der ensam eger besluta om den så kallade tullbevillningen.

Den sedermera år 1879 förstärkta tullkomitén hade, såsom vi alla veta, enligt sin instruktion två ändamål. Det ena af dessa var att taga under öfvervägande, hvilka förändringar i nu gällande tullsätser kunde vara af nöden, i händelse den franska handelstraktaten skulle upphävas; men med dessa förändringar skulle alldeles icke afses beredandet af bättre skydd åt svenska näringarna och arbetet och den svenska näringsflitens förkofran och skyddande mot utländsk täflan, utan skulle dervid endast tagas hänsyn till åstadkommandet af en billig fördelning af de skattebidrag som i form af tullafgifter uttagas. Det andra ändamålet var att jemka tullsätserna till öfverensstämmelse med det franska, af statsmakterna i Sverige redan antagna vikt- och måttssystemet.

Vi se således, att i de båda instruktioner, som kommit tullkomitén tillhanda, ingenting föreskrifves om att taga reda på, huru den nu i femton år gällande tullägsstiftningen verkat på landets näringar, likasom man icke heller satt i fråga att skydda näringarne mot ett öfvervägande utländskt inflytande. En utredning i dessa båda afseenden kan man emellertid, efter hvad mig synes, vara berättigade att fordra af Regeringen, och i sådant syfte har därför äfven under förliden Riksdag väckts tre motioner och under innevarande riksmöte — om jag minnes rätt — en i hvardera Kammaren. Frågan gäller, om Sveriges näringar i närvarande stund behöfva skydd och huruvida den så kallade franska handels-traktaten verkat välgörande på desamma, och hvad man härå skall svara, synes mig icke böra vara underkastadt något tvifvel. Jag vill emellertid icke nu förlänga diskussionen öfver detta ämne, utan endast hänvisa dem af Herrarne, som vilja taga närmare kännedom om och hysa intresse för våra svenska näringar, till det införande jag den 2 April 1879 afgaf i denna Kammare. Deri har jag, så godt jag förmått, med exempel från nitton af våra viktigaste näringar, som tillsammans representera 67 procent af hela näringsfliten i landet, visat, att dessa näringar på de senare åren, synnerligen från år 1875 till och med 1877 eller det år, utöfver hvilket de år 1879 verkställda undersökningar icke sträckte sig, i allmänhet gått tillbaka och, der de gått framåt, gjort det endast med tuffjät. Min undersökning omfattar åren från och

*Tillsättande
af en tull-
komité.
(Forts.)*

*Tillsättande
af en tull-
komité.
(Forts.)*

med 1834 till och med 1877 och af densamma framgår, att innan frihandelslagstiftningen grundlades i Sverige, näringarne gingo framåt med raskare steg än de sedan gjort och att de, såsom jag nyss nämnde, efter år 1875 i allmänhet gått tillbaka. Hvar och en torde äfven af de två sista årens tilldragelser på näringarnes område minnas tillräckligt för att inse, att öfvergången till ett sämre derunder gått hastigare än förut. Under sådana förhållanden synes det mig dock vara på tiden att Riksdagen och — jag hade hoppats det — äfven Regeringen inser behovet af en så beskaffad undersökning, som jag önskat och hvilken borde kunna gillas och understödjas af alla partier. Om man är öfvertygad, att den närvarande tullagsstiftningen är nyttig och välsignelsebringande för landet; hvarför icke undersöka det och låta näringsidkarne sjelfva lemna bevisen därför? Äro åter frihandels förfaktare i landet rädda för en dylik undersökning — och mig synes, att de, med Regeringen, som, efter hvad man har sig bekant, är frihandeln bevägen, i spetsen, äro det — är det en så mycket större pligt för Riksdagen att påyrka denna undersökning, på det att landet en gång måtte få veta, huru härmed förhåller sig. Den komité, som för närvarande arbetar och om hvars arbete vi icke hafva oss något offentligen bekant, har icke något känt uppdrag i dessa båda riktningar och kan således icke medverka till utredandet af de utaf mig nu påpekade förhållanden. Det är följaktligen nödvändigt — tyckes mig — att Regeringen tager frågan om hand och stillar den oro, som i landet nu förefinnes i afseende på vår tullagsstiftning.

Utom de nyssnämnda finnas ytterligare två stora bevis för att näringarne i landet befinna sig i ett bekymmersamt tillstånd. Det ena är, att vår skuldsättning för näringarnes förkofran är så betydlig, att snart nog näringsidkarne icke kunna uppbära densamma på de hårda vilkor, hvarunder de fått penningar. Vidare, om vi betrakta de snart sagdt dagliga försäljningar af industriella bolags aktier, som ega rum öfver allt i landet och stå offentliggjorda i våra tidningar, finna vi med förskräckelse den ofantliga minskning i värde, som dessa aktier undergått; och mig har blifvit berättadt af en person, som sysselsatt sig med att närmare kalkylera landets förluster i följd af den nedtryckta industriella ställningen, att den förlust, de industriella aktiebolagen lidit genom aktiernas sjunkande i värde, uppgår till omkring 500 millioner kronor. Dertill bör man lägga den förlust aktieegarne i de enskilda jernvägarne, som ju äfven böra räknas till en af landets näringar, på senare tider gjort; och för tjugu af de jernvägar, som hafva skyldighet att till vederbörande aflemba årliga redogörelser öfver sin finansiella ställning, uppgår den förlust, aktieegarne fått vidkännas — först derigenom att de icke fått någon utdelning på sina aktier och sedan derigenom att de måst tillsläppa af egna tillgångar för att infria räntekuponerna till sina obligationer — till 3,000,000 kronor. Och detta är dock icke alla enskilda jernvägar.

Med sådana fakta för ögonen synes det mig sorgligt att in-

genting göra för undersökandet af näringarnes och de enskilda jernvägarnes tillstånd i riket. Jag tviflar visst icke på framtiden i denna fråga. Jag är deremot fullt öfvertygad om att framtiden, nemligen en förändrad tull-lagstiftning, tillhör oss. Den allmänna och lifliga meningsyttring, som i hela landet nu pågår med syfte att erhålla sådana förändringar i vår tull-lagstiftning, att vi deri må vinna skydd för svenska näringar och arbeten, att den onaturliga införseln måtte kunna stäffas och att tullbeskattningen måtte blifva på ett rättvist och billigt sätt fördelad de olika skattdragande klasserna emellan, denna meningsyttring har tagit en sådan fart i alla delar af landet, att jag ingalunda tviflar derpå, att åstadkommandet af en sådan förändring snart skall blifva en hela svenska folkets angelägenhet. Och om så sker, kunna Herrarhe — och Regeringen med — vara öfvertygade, att det svenska folket, när det ser, att dess berättigade och billiga anspråk i detta afseende icke beaktas, nog skall finna medel att genomdrifva hvad det anser vara rätt och lagligt; men måhända kommer då att begäras mera för det mindre, hvarmed man nu skulle åtnöjas. Hvad som emellertid är nödvändigt och som redan skulle hafva skett, i fall Riksdagen varit rätt genomträngd af medvetandet om sin höga mission för landets väl, är att, då Regeringen ingenting vill göra, Riksdagen sjelf tager frågan om hand och förordnar en komité för närmare utredande af hithörande öfverklagade förhållanden; och, sanna mina ord, sker det ej nu, den dag skall komma, då det sker, ehuru genom en dylik åtgärd Regeringens anseende i landet ej kommer att ökas. Jag begär, att det Tillfälliga Utskottets hemställan måtte ogillas, och anhåller om proposition på bifall till det förslag, jag i min motion framställt.

*Tillsättande
af en tull-
komité.
(Forts.)*

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag tror det icke nu vara tillfälle att ingå i frågan om tulltaxorna och ännu mindre att här föranleda en diskussion om grundprincipen för deras stiftande; ty vi hafva nu endast att göra med en motion, som begär att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t anhålla om nedsättandet af en komité för granskning af tullärenden. Motionären väckte redan förra året enahanda motion och blef då underrättad, att en sådan komité redan vore tillsatt. Han har under förlidet år blifvit underrättad om, att komitén är i full verksamhet; men det oaktadt framkommer han med en motion, som, åtminstone hvad motiveeringen angår, är en ren afskrift af den förra motionen, och begär, att en ny tullkomité skall tillsättas. Han har således hvarken velat höra eller lära något, utan till denna Kammare, som en gång afslagit hans begäran, återkommit och sagt, att nu måste ni bifalla mitt förslag. Och så förebrår han Utskottet att det icke ingått i ett vidlyftigt besvarande af hans framställning; och skälet, hvarför Utskottet skulle hafva gjort det, är att, under det i fjor en liknande motion blifvit remitterad till Ständigt Utskott, så icke skett i år. Detta har emellertid icke med saken att göra, och jag tror icke, att Kammaren i likhet med Friherre Klinckowström vill föreslå Kongl. Maj:t tillsättandet af två komitéer i

Tillsättande af en tull-komité. (Forts.) samma sak, utan att Kammaren fasthellre är af samma åsigt som i fjor. Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets hemställen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande Utlåtande och dels afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen, framställes propositioner på dessa yrkanden, samt besvarades, den förra med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till Utlåtandet förnyats och med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Talmannen förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Friherre *Klinckowström* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utlåtandet och bifaller Friherre *Klinckowströms* ifrågavarande motion.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 26.

Föredrogs ånyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 2, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om vidtagande af förberedande åtgärder för anläggning af ett hospital för mellersta Sverige.

Exportförbud för s. k. pitprops. Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 18 och 20 Februari bordlagda Betänkande N:o 3, med anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om exportförbud för så kallad pitprops.

Herr *Ekstedt*: Jag kan för min ringa del ej annat än högeligen beklaga det resultat, hvartill Utskottet med afseende på denna min motion kommit, så mycket mer som jag finner Utskot-

tet hafva varit föga lyckligt i valet af de skäl, hvarmed Utskottet velat motivera detsamma. Ja, det förhåller sig till och med så med ett par af dessa skäl att de strida emot hvarandra, så att, om man tager det ena för giltigt, man måste förkasta det andra. Jag är å min sida skyldig att gifva skäl för detta klandrande omdöme, och jag tillåter mig derföre i korthet upptaga de af Utskottet anförda skälen till granskning.

Såsom ett generalskäl synes Utskottet hafva ansett den vanliga nu dock, som jag tror något antiquerade frihandelsfrasen att en hvar bör ega att realisera sina produkter på det för honom fördelaktigaste sätt. Ja det är sant; men allting är relativt här i världen; relativt må således den satsen gälla; men den måste ock således hafva sin nödiga begränsning, och denna begränsning ligger i landets lagar. Och samhället måste väl ock hafva rätt att stifta sådana lagar, som det anser nödvändiga och nyttiga för sitt bestånd och välbefinnande. Eller vill kanhända Utskottet sätta individens rätt öfver samhällets? Ja, jag vet nog, det är en lära, som med ifver predikas af våra dagars moderna samhällsförbättrare. Men jag tror knappast att Utskottet åtminstone i andra riktningar vill erkänna rättigheten af den läran. För min del håller jag före, att individens rätt måste böja sig för samhällets. Men för att förekomma missförstånd ber jag dervid att få erinra, att jag dermed ingalunda vill hafva sagt att individens och samhällets rätt och intressen äro hvarandra motsatta, tvärtom, jag är öfvertygad om att de i sjelfva verket sammanfalla; ja, individens sannskyldiga rätt och intresse är icke någon annan än samhällets och samhällets är ingen annan än individens. Men på sned måste man ovillkorligen komma, om man ensidigt utgår från den enes mer eller mindre inbillade rätt. Så tyckes Utskottet genom upptagandet af denna nötta frihandelsterm hafva gjort.

Går jag nu öfver till de begge andra af Utskottet anförda skälen, så äro de, såsom jag redan antyd, af den art att de upphäfva hvarandra. Utskottet säger nemligen först att de i motiönen *emotsedda favorerna påskyndas i lika hög grad genom skogens förvandling i kol, gårdsel och dylikt* som genom pitpropsaffären. Utskottet menar således att, om ej pitpropsrörelsen existerade, så gick skogen sin väg likaväl genom kolning och gårdsel m. m. Ett egendomligt resonnement i sanning redan i och för sig! Men onekligen ännu egendomligare då det sammanställs med något, som längre fram yttras; ty oaktadt Utskottet yttrat sig på ofvan anförda sätt förut, så hindrar det icke Utskottet att sedermera säga att om icke skogsegaren finge tillgodogöra sig sin skog genom pitpropsrörelsen, så skulle han mången gång nödgas låta den ruttna bort på marken. Detta sätt att resonnera är åtminstone för den i frihandelssystemets finesser oinvigde obegripligt och jag tillägger, att det är snörrätt stridande mot allt hvad logik heter. Utskottet spelade först på en sträng, men fann den sannolikt allt för svag, försökte så en annan, men hörde ej, i sitt blinda sökande efter skäl, att den strängen var något missljudande, ja, att hela fiolen var sprucken; kanske tänkte Utskottet, såsom den

Exportförbud för s. k. pitprops.
(Forts.)

*Exportför-
bud för s. h.
pitprops.
(Forts.)* gamle folspelaren, att det gjorde detsamma blott det lät något. För öfrigt må det anmärkas, att Utskottet sjelft tyckes tveka om nyttan af denna rörelse; ty Utskottet medgifver att den ofta framkallas af ett *tanklöst och illa beräknadt begär efter hastig vinst på bekostnad af verklig fördel*. I sanning ett högst märkligt erkännande från Utskottets sida, som tyckes utvisa, att Utskottet dock icke kunnat alldeles tillsluta ögonen för den stundande faran. Skada blott att det icke förmått föra Utskottet till en sundare åsigt i hufvudsaken.

Jag vill ej längre upptaga tiden; jag tillåter mig blott i förbigående på grund af ett Utskottets uttryck om de hjerta färgerna upplysa att jag icke är någon älskare af starka och lysande färger, ännu mindre förstår jag mig på konsten att måla, men jag älskar sanningen och skyr heller icke att uttala den, der jag finner den väl grundad.

Jag har väl nu emellertid under förevarande omständigheter föga utsigt att vinna något bättre resultat i Kammaren för min motion än i Utskottet; men jag vill dock försöka ett vädjande till Kammarens fosterländska sinne, dess ridderlighet, dess hjerta för nöden — jag säger nöden — ty jag är öfvertygad om att en förfärande nöd, under ett sådant systems fortsättande, måste framkallas för den mindre bemedlade delen af vårt folk, och jag anhåller därför vördsamt om proposition på bifall till motionen och afslag på Utskottets hemställan.

Herr Lindström: Det finnes säkerligen flera, hvilka i likhet med den siste ärade talaren intagits af viss fosterländsk fasa vid åsynen af de stora quantiteter unga träd, som belamra våra jernvägsstationer och våra hamnar, för att under namn af pitprops föras ut på den utländska marknaden. Men alla de, som så göra, tillika fördömande denna handtering, hafva troligen varit ledde mera af ett tillfälligt intryck vid åsynen af de stora quantiteterna af pitprops än af en verklig erfarenhet om de anledningar till en dylik export, som i vårt land förefinnas, och exportens betydelse på det hela. Om man nemligen tager kannedom om de uppgifter i detta afseende, som för år 1878 lemnats af Kommerskollegium, skall man finna hvilken stor öfverdrift ligger i påståendet, att exporten af pitprops skulle för framtiden medföra de sorgliga följder för vårt land, som motionären förespeglat, eller att vi skulle behöfva hänvisas att bo i jordkulor o. s. v., i brist på virke till bostäder eller bränsle att elda dem med; ty dessa uppgifter ådagalägga, att det icke är så farligt med den förmenta stora exporten af pitprops. Denna export uppgår nemligen icke på långt när till den quantitet, som för hufvudstadens årliga bränslebehof tages i anspråk, icke ens till så mycket att den utförda pitpropsen, om den användes till kolning, skulle förslå, att fylla behöfvet af kol för två af våra betydligare jernverk. Afven om exporten blefve ännu större, än den för närvarande är, skulle några faror icke vara dermed förenade.

Man begår ett stort misstag, då man bildar sig ett allmänt omdöme på grund af erfarenhet från en eller annan ort i landet, der pitpropshuggning verkligen bedrifves på ett tanklöst sätt; men därför att så sker på en och annan ort, bör man väl icke förbjuda hela landets skogsegare att taga vara på virke, som kan vara lämpligt till pitprops men deremot icke med lika stor fördel till annat ändamål användas. Det torde vara den ärade talaren obekant, att under det man här i vårt land på åtskilliga håll ogillar pitpropshuggning, så icke blott gillas, utan till och med uppmuntras den i de länder, der ringa tillgång på virke förefinnes. såsom t. ex. i Frankrike och England. De kvantiteter pitprops, som härifrån utföras, äro icke på långt när så stora som från Frankrike, der man vinnlägger sig om att odla vidsträckt skogsmarker för erhållande af pitprops. Åsigtorna om fördelarne af en tidigare eller senare afverkning af skogen hafva under senare åren fått ett nytt uppslag, och den ärade talaren skulle kunnat derom förskaffa sig kännedom, om han följt med denna gren af litteraturen. Sålunda äro t. ex. i Tyskland många skogsingenjörer öfverens derom, att en tidigare skogsafverkning är fördelaktigare än att låta skogen växa i hundra år, eller till dess den uppnått mogenhetsåldern. I norra England och Skotland finnas ofantliga skogsmarker, der den unga skogen hugges vid till och med tio års ålder och hvilka marker kosta nästan lika mycket som den bästa jorden här i Sverige. Der intages ingen af farhågor för följderna af detta sätt att tillgodogöra sig skogens rikedomar. Att nu stadga ett allmänt exportförbud för pitprops, därför att man på ett eller annat ställe i landet gått tanklöst till väga vid huggningen, skulle innebära en stor orättvisa för öfriga delar af landet, på samma gång som man tillskyndade landet skada. Det vore detsamma, som om man, därför att hafreodlingen på vissa orter bedrifves på ett mindre rationellt sätt, så att jorden deraf utsuges, skulle stadga exportförbud för hafre, för att derigenom tvinga jordegarna att på ett mera fördelaktigt sätt sköta sin jord. Detta lärer dock ingen vilja förorda, och för öfrigt tror jag för min del, att alla näringar trifvas bäst under fullständig frihet och att det icke kan vara till något gagn, att de ställas under förmynderskap, allra minst under ett så strängt, som den ärade motionären förordat.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag få tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevärande Utlåtande och dels afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja jemte åtskilliga nej, och den senare med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter proposition på bifall till Utlåtandet ånyo gjordes; och då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

*Exportför-
bud för s. k.
pitprops.
(Forts.)*

Herr *Ekstedt* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utlåtandet och bifaller Herr *Ekstedts* ifrågarande motion.

Omöstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 69.

Nej — 12.

*Ändring i
gällande för-
ordning om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 18 och 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt fråga om tillägg till Kongl. Förordningen den 18 Augusti 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker m. m.

Herr *Wallenius*: Uti landsbygden har det väckt mycket uppseende, synnerligen inom kommuner, hvilka ifrå för att från sig bortskaffa all försäljning af spirituösa drycker och rusgifvande maltdrycker, att, oaktadt alla deras bemödanden i sådan rigtning, de likväl vid alla möjliga tillfällen, då folksamlingar förekomma, få sig tillskickade personer, som idka sådan försäljning. Ytterligare uppseende har väckts jemväl af den erfarenheten, att ifrågarande personer, under skydd af tillåtelsen att försälja vin och maltdrycker m. fl. oskadliga drycker, äfven i löndom försälja spirituösa drycker. På grund af nu gällande förordning kunna kommunens medlemmar i detta afseende intet företaga, utan måste åtnöja sig med det beslut, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande behagar fatta. Nu säger Utskottet, att, om ock oordningar vid folksamlingar någon gång inträffa, så lærer sådane icke hafva föranledts af de personer, hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utsett till försäljningens idkande, utan det måste då hafva varit andra personer, som begått olagligheter. Detta Utskottets påstående jäfvas dock af erfarenheten och verkliga förhållandet. Jag kan icke och vill icke här uppgifva några namn; men jag ber att få vädja till Kammarens ledamöter, huruvida icke, vid den granskning hvar och en för sig sjelf gjort, förhållandet befunnits vara det af mig nu antydda. Enligt Utskottets förmenande skulle den omständigheten, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utser desse "trakörer" innebära en borgen för, att de icke låta förleda sig af den

vinning, ifrågavarande näring kan medföra derigenom, att de icke sälja så mycket att personer blifva öfverlastade; men detta är ett fullkomligt misstag, ty då egennyttan är med, är man icke vidare någon engel. och jag vågar påstå, att om Gud Fader sjelf utnämnde några till bedrivande af denna försäljning, skulle de ändock blifva elaka.

Ändring i gällande förordning om försäljning af vin och maltdrycker m. m.
(Forts.)

Jag vill icke nu framställa något yrkande, då jag väl inser, att sådant icke skulle vinna framgång; men hoppas, att det icke skall dröja länge, innan föreskrifter meddelas i det syfte, jag med min motion afsett.

Friherre af Ugglas: Det är icke min mening att nu inlåta mig på sjelfva den fråga, som i förevarande betänkande behandlas, och icke heller att motsäga den siste talaren och motionären om hvad, som kunde vara lämpligt att i afseende derå stadga; men jag har i Utskottets utlåtande saknat ett af de hufvudsakligaste skälen för afslag å motionen, nemligen att Kongl. Maj:t redan öfverlemnadt hela denna fråga till den komité, som blifvit tillsatt för ordnande af bränvinsförsäljningen i riket. Jag har af en af denna komités ledamöter blifvit ytterligare styrkt i denna min uppfattning, att under nämnda förhållande skäl icke förefinnes för Riksdagen att nu i ett särskildt fall fatta beslut i denna fråga och anhåller därför om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenius: Till svar på den siste ärade talarens påstående vill jag medgifva, att så är förhållandet, att bränvinslagstiftningskomitén fått i uppdrag att omarbeta äfven denna sak; men det är naturligt, att nämnda komité blifvit tillsatt för att begrafva denna fråga i några tjog år, så att ingen menniska skall kunna rätta denna sak, som är af så högst väsentlig vikt; och då bränvinslagstiftningskomitén tillkommit just för detta ändamål, har jag, såsom ledamot af Riksdagen, ansett mig vara skyldig att påpeka det origtiga som finnes i denna författning.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 20 Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; samt

N:o 15, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1879 års riksdag.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Banko-Utskottets den 20 Februari bordlagda Memorial:

N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning; samt

N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1879.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 20 Februari bordlagda Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i 22 kapitlet 3 § Arfda-balken och 4 kapitlet 8 § Jorda-balken.

Herr *Burman* väckte en motion N:o 47, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bildande af en till infanteriet hörande stamtrupp inom Vester-Norrlands län.

Begärdes på bordet.

Föredrogs de vid sammanträdet början aflemnade Kongl. propositionerna, af hvilka den första hänvisades till Konstitutions-Utskottet, den andra till Lag-Utskottet och de nio öfriga till Stats-Utskottet.

Anmälles och bordlades Lag-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i 11 kap. 2 § Jorda-balken.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Rylander* under 14 dagar från den 26 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.
